

З урахуванням вищевикладеного слід зазначити, що настання на виробництві нещасних випадків, пов'язаних із електротравматизмом, свідчить у першу чергу про незадовільне функціонування системи управління охороною праці на підприємстві, низький рівень трудової та виробничої дисципліни та зобов'язує вжиття відповідних заходів посадовими особами, як того вимагає ст. 13 Закону [5].

1. Гордон Г. Ю. Электротравматизм и его предупреждение. М., 1984.
2. Манойлов В. Е. Основы электробезопасности. 5-е изд., перераб. и доп. Л.: Энергоатомиздат. Ленингр. отд-ние, 1991. 480 с: ил.
3. НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок». [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0011-98> – (дата звернення 12.02.2019).
4. Методика експертного дослідження причинних зв'язків, реєстраційний код 10.5.01. [Електронний ресурс] URL: gmpse.minjust.gov.ua/page/9 – (дата звернення 04.02.2019).
5. Закон України "Про охорону праці". [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2694-12> – (дата звернення 20.02.2019).

Булдакова К.Е.,
аспірант кафедри кримінального процесу
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Федченко В.М.,
професор кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗАХИСТУ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Одним із актуальних питань кримінального провадження за участю неповнолітніх осіб в Україні є здійснення правосуддя з урахуванням особливостей притаманних судовому провадженню за участю осіб, які не досягли 18 років.

В ст. 3 КПК України законодавець надає визначення малолітньої та неповнолітньої осіб, зокрема малолітньою особою є дитина до досягнення нею чотирнадцяти років, неповнолітньою особою є малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Таким чином, в Україні неповнолітніми є діти до досягнення ними 18 років.

Категорія «дитина» («діти») має універсальне значення, що охоплює усі інші поняття і є підставою для формування самостійних видів Кримінальним процесуальним кодексом України на виконання вимог Конституції України щодо охорони дитинства (ст.51) та рівності дітей у своїх правах (ст. 52), передбачено право неповнолітніх осіб під час кримінального провадження користуватись додатковими гарантіями (ст. 10 КПК України). [2]

З прийняттям чинного КПК України були зроблені перші практичні кроки на шляху формування елементів нового кримінального судочинства, а саме кримінальної юстиції щодо неповнолітніх.

В широкому розумінні судовий контроль у кримінальному провадженні має на меті захист прав особи від незаконного обмеження конституційних прав і вторгнення в приватне життя. Судовий контроль передбачає перевірку законності та обґрунтованості дій і рішень сторони обвинувачення, яка наділена державно-владними повноваженнями (прокурора, органу досудового розслідування, керівника органу досудового розслідування, оперативних підрозділів), а тому роль судді, здійснення ним судового контролю у сфері захисту особи, суспільства, держави від кримінальних правопорушень, охорони прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження набуває особливого значення.

Зважаючи на вікові та психологічні особливості дитини, вплив оточуючого середовища на формування її характеру, передбачено певні особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх, яке визначається як специфікою підходу до захисту їх прав, так і колом обставин, що обов'язково необхідно встановити у кримінальному провадженні.

Індивідуалізувати підхід щодо питання притягнення неповнолітнього до відповідальності за вчинене ним кримінальне правопорушення або суспільно небезпечне діяння, проведення процесуальних дій за його участю, прийняття процесуальних рішень дозволяє особливий порядок нормативного регулювання.

Оскільки законодавець виокремив кримінальні провадження щодо неповнолітніх у окрему главу Кримінально процесуального кодексу України це підтверджує важливе значення здійснення судового контролю з урахуванням особливостей притаманних судовому провадженню за участю осіб, які не досягли 18 років.

У національному законодавстві *судовим контролем в кримінальних провадженнях у справах щодо неповнолітніх є* однакове та правильне застосування положень Кримінального та Кримінально процесуального кодексів під час здійснення досудового розслідування, судового провадження, під час перегляду судових рішень, з метою дотримання захисту прав неповнолітніх.

Основними ознаками судового контролю в кримінальному провадженні у справах щодо неповнолітніх є застосування загальних засад кримінального провадження, зокрема: верховенство права, законність, рівність перед законом і судом, повага до людської гідності, забезпечення права на свободу та

особисту недоторканість, таємниця спілкування, презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини, забезпечення права на захист, змагальність сторін та свобода у поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, публічність, диспозитивність, розумність строків, мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

Таким чином ми можемо говорити про те, що *функціональне призначення* здійснення судового контролю в кримінальному провадженні у справах щодо неповнолітніх можна визначити як забезпечення всебічного захисту прав та інтересів дитини, яка піддана кримінальному переслідуванню.

Наведена автором дефініція функціонального призначення здійснення судового контролю в кримінальному провадженні у справах щодо неповнолітніх узгоджується з практичною позицією висловленою у Листі ВССУ від 16.01.2017 р. N 223-66/0/4-17 «Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх» [2] та науковою думкою, яка визначає кримінальне провадження щодо неповнолітніх як провадження з особливим процесуальним режимом, правилами та процедурами та розширеною системою кримінальних процесуальних гарантій прав неповнолітніх підозрюваних, обвинувачених тощо.[3]

Важливим аспектом здійснення судового контролю в кримінальному провадженні у справах щодо неповнолітніх вбачається необхідність застосування Міжнародних стандартів, таких як: міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, зокрема, ЕКПЛ, Правилах ООН, які стосуються захисту неповнолітніх, позбавлення волі (1990 року), Європейській конвенції про здійснення прав дітей (1996 року), у Керівних принципах ООН з попередження злочинності серед неповнолітніх (1990 року) Мінімальними стандартними правилами ООН, що стосується відправлення правосуддя щодо неповнолітніх від 29 листопада 1985 року («Пекінські правила»), практики Європейського суду з прав людини.

Недотримання судом міжнародних принципів здійснення кримінальних проваджень щодо неповнолітніх може призвести до порушення права на справедливий суд, гарантованого ст. 6 Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод (Рішення ЄСПЛ від 16 грудня 1999 року у справі "Т. проти Великобританії"). [4,5]

Наведений аналіз загальнотеоретичних аспектів судового контролю кримінальних проваджень у справах щодо неповнолітніх в контексті його співставлення з нормами КПК, законами України та підзаконними нормативно-правовими актами, які регламентують діяльність учасників кримінального провадження потребує подальшого вдосконалення з точки зору використання в контексті практики критеріїв визначення ефективності судового контролю в кримінальних провадженнях у справах щодо неповнолітніх та розгляд цієї проблематики, яка охоплюється темою дослідження в ширшому контексті сучасних викликів, які постають перед кожним демократичним суспільством,

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
особливо коли це стосується такої специфічної категорії як неповнолітні і з
врахуванням історичного, виховного, соціального та правозахисного аспекту.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За заг. ред. проф. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К. : Юстиніан. 324с
2. Буруковська Н. В. Становлення ювенальної юстиції в світлі нового Кримінального процесуального кодексу України. Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. 2013. № 1. С. 24–26. URL: https://vkksu.gov.ua/vkksu_announcer/vkksu_announcer_2013_1.pdf
3. Романюк В.В. Перспективи розвитку кримінального судочинства щодо неповнолітніх. Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 100-річчя від дня народження проф. М. В. Салтевського (м. Харків, 8 листоп. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 356 с. URL: <http://univd.edu.ua/uk/dir/1883>
4. Листі ВССУ від 16.01.2017 р. N 223-66/0/4-17 Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/vrr00215?an=6>
5. Рішення ЄСПЛ у справі « Т. проти Великобританії». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_028.

Бурак М.В.,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Шевчук О.Ю.,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ РОЗБОЇВ

Криміногенна ситуація в Україні залишається досить складною. Кризові явища в економіці супроводжуються нарощенням суспільних суперечностей. Має місце зростання кількості злочинних проявів, у тому числі тяжких і